

Леся Леонідівна ГОНЧАРЕНКО,
кандидат історичних наук, доцент,
кафедра юридичних дисциплін
(Сумська філія Харківського національного
університету внутрішніх справ, м. Суми)

Вікторія Вікторівна АБЛАМСЬКА,
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

ДО ПИТАННЯ СУТНОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ

У статті доведено, що військово-політичний конфлікт – це зіткнення двох або більше військово-політичних сил чи угруповань, викликане реальними або штучно створеними політичними, соціальними, ідеологічними протиріччями, що виявляється у веденні відкритих бойових дій, політичному тиску, інформаційному психологічному впливі тощо. Наголошується, що транснаціональний бізнес, який відіграє ключову роль у сучасних військово-політичних конфліктах, потребує наукового осмислення з точки зору визначення меж впливу такого бізнесу, у тому числі потенційно можливого впливу на процеси державотворення та міжнародної політики. Зазначається, що не лише реальні протиріччя породжують окремі військово-політичні конфлікти. Важливі й штучні, нав'язані протиріччя, що лежать в основі феномену ресентименту.

Ключові слова: *конфлікт, збройний конфлікт, війна, постмодерн, дезінформація, класифікація, міжнародне гуманітарне право.*

Постановка проблеми. Аналіз останніх воєнно-політичних конфліктів, що мали місце у світі, переконливо свідчить про те, що такі конфлікти з огляду на новітні економічні, соціальні, політичні, цифрові умови існування людства зазнають суттєвої трансформації, частково переходять у кіберпростір та характеризуються оновленням зброї та методів ведення бойових дій. На основі зазначених чинників, урахувавши принципову важливість даного питання в умовах російсько-української війни, питання теоретичного осмислення поняття та класифікації воєнно-політичних конфліктів потребує якнайширшої уваги в царині української правової доктрини. Адже забезпечення національної безпеки є запорукою розвитку держави та її визнання на міжнародній арені¹.

Осмислюючи сутність гібридної війни, О.Я. Лещенко у своїй статті "Гібридна війна" як науковий конструкт: проблеми пошуку термінологічної та концептуальної сутності» виокремлює широкий спектр воєнних і невоєнних методів тиску (економічних, інформаційних, соціальних, політичних тощо), які ми вважаємо доречно розглянути в тому числі крізь призму специфічних рис філософії постмодерну, що визначає умови сприйняття тих чи інших явищ і процесів. С.В. Кульчицький, редактор збірника наукових статей «Воєнні конфлікти другої половини ХХ століття» формулює визначення феномену війни, виділяючи форми суперечностей, що лежать в основі конфліктів, основних акторів та засоби, які дослідник зводить виключно до засобів збройного насильства, що ми, в свою чергу, аналізуємо з власної точки зору, розширюючи коло таких засобів. В.П. Бочарніков у статті «Погляди на характер сучасних воєнних конфліктів» розглядає сучасні війни крізь призму інтересів великого транснаціонального бізнесу, що наштовхує нас на окремі авторські позиції. В.В. Сокурєнко у статті «Воєнно-політичні конфлікти сучасності та шляхи їх подолання» заклав та детально дослідив сутність основної для нашого дослідження категорії воєнно-політичного конфлікту.

Авторський колектив у складі А. Носача, І. Остапенко та Є. Жукової формує у вітчизняній правовій доктрині розуміння ролі інформації в контексті воєнно-політичних конфліктів, що наштовхує нас на подальші міркування в царині сучасного цифрового середовища. Не лише вітчизняні науковці, але і зарубіжні дослідники свої праці присвячують розумінню сутності галузевих принципів кримінального права. Так, Денакпон Чобо у своїй статті «Потенційні міжнародні злочини в Україні: чи кваліфікувати звірства в Бучі як геноцид, воєнні злочини чи злочини проти людства?» детально аналізує реалії російсько-української війни крізь призму норм міжнародного гуманітарного права, що допомагає нам в подальшому при класифікації воєнно-політичних конфліктів врахувати їх новітні особливості.

Мета цієї статті полягає у тому, щоб на основі проведеного аналізу,

¹ Komziuk, V. T., Zahumenna, Y. O., Borko, A. L., Bortnyk, S. (2023). Promising directions for ensuring national security under martial law. *Lex Humana*, 1(15), 509.

ретельного вивчення позицій науковців у галузі та з урахуванням новітніх викликів, у тому числі російсько-української війни, надати авторське визначення поняттю воєнно-політичний конфлікт, класифікацію останніх.

Для досягнення мети були поставлені такі *завдання*:

1. Проаналізувати роль та значення застосування воєнної сили, цифрових технологій, кіберпростору в ході осмислення сутності воєнно-політичних конфліктів.

2. Охарактеризувати місце транснаціонального бізнесу в сучасних воєнно-політичних конфліктах.

3. Продемонструвати, що воєнно-політичні конфлікти руйнують саму систему цінностей людства, позначаються на викривленні світосприйняття.

4. Проаналізувати роль штучних, нав'язаних протиріч (ресентименту) у розв'язуванні воєнно-політичних конфліктів.

5. Запропонувати авторський підхід до класифікації воєнних конфліктів залежно від їх наслідків з урахуванням умов російсько-української війни,

Для досягнення мети статті та виконання поставлених завдань використовувалися загальнонаукові методи пізнання. Звернення до діалектичного методу забезпечило вивчення розвитку явищ і процесів у взаємозв'язку і взаємозалежності, що дозволило розкрити сутність воєнно-політичних конфліктів як таких, окреслити їх ознаки та виокремити окремі підходи до їх класифікації, у тому числі запропонувати авторський підхід до їх класифікації. За допомогою системного методу воєнно-політичні конфлікти розглядалися як цілісна система, що дозволило виокремити авторський підхід до їх класифікації з урахуванням їх новітніх рис, що мають місце в умовах російсько-української війни.

Виклад основного матеріалу. Одним із головних завдань демократичної, правової, соціальної та суверенної держави є гарантування та забезпечення прав, свобод і законних інтересів людини¹. Трансформація механізмів такого захисту в умовах воєнно-політичних конфліктів є настільки глибокою, що породжує нівелювання цінності життя людини як базового принципу сучасного суспільства.

Початок ХХІ століття характеризується активізацією воєнно-політичних конфліктів, які відрізняються від своєї, так би мовити «традиційної» форми, – класичної тотальної війни. О. Я. Лещенко зазначає, що «різноманітність форм і методів ведення цих конфліктів, використання при цьому широкого спектру невоєнних методів тиску (економічних, інформаційних, соціальних, політичних тощо), поступове стирання чіткої межі між локальним воєнно-політичним конфліктом і «великою» війною поставили проблему нового розуміння сучасного воєнно-політичного

¹ Bershov H.Y., Hrytenko O.A., Khashev V.H., Fialka M.I. Assessing and evaluating the general legal characteristics of war crimes: a basic necessity or a confused platform. *Humani. Law Journal*. 2022. № 1(11). P. 45. DOI: <https://doi.org/10.31207/ih.v11i1.295>

конфлікту «гібридного характеру»¹.

Багато в чому такому широкому розумінню сутності воєнно-політичного конфлікту сприяє і специфіка філософії постмодерну, що визначає умови сприйняття тих чи інших явищ і процесів людством. Ми не можемо не звернути увагу на механізми сприйняття, осмислення, адже вони закладають розуміння того, як впливати на даному етапі на людське суспільство. А будь-який воєнний конфлікт має своєю головною метою вплив за допомогою крайніх форм: агресії, ненависті, зброї та інформації, яка може втілювати в собі всі вищевказані форми.

У Воєнній доктрині України під воєнним конфліктом розуміється «форма розв'язання міждержавних або внутрішньодержавних суперечностей із двостороннім застосуванням воєнної сили; основними видами воєнних конфліктів є війна та збройний конфлікт»². У цілому, погоджуючись із запропонованим підходом, ми вважаємо доцільним акцентувати увагу на тому, що, на наше глибоке переконання, у ході воєнно-політичного конфлікту в сучасному розумінні має місце не лише застосування воєнної сили, але і цифрових технологій, кіберпростору, що зумовлюють виникнення так званих інформаційних (інформаційно-психологічних) війн у віртуальному просторі. Водночас воєнно-політичні конфлікти можуть бути породжені чи супроводжуватися політичними рішеннями, соціальними протестами та зростанням етнонаціональної, релігійної напруженості.

С. В. Кульчицький зазначає, що «війна – це соціально-політичне явище, що є найбільш гострою формою розв'язання суспільно-політичних, економічних, ідеологічних, національних, релігійних, територіальних та інших суперечностей між державами, народами, націями, класами і соціальними групами засобами збройного насильства»³. Зазначимо, що сучасне розуміння війни доречно доповнити, окрім згаданих дослідником засобів збройного насильства, також інформаційним, зовнішньополітичним, економічним тиском. Окремо можна зазначити, що будь-яка війна протягом усієї історії людства супроводжувалася попереднім вибудовуванням її ідеологічних основ. Це і захист християнського світу від «язичників» під час хрестових походів, і верховенство нації над цілим світом у випадку німецького нацизму, і захист братніх народів, що лунає вже від сучасних ідеологів російського рашизму.

В. П. Бочарніков вказує, що «сучасні війни ведуться через підпорядкованих сателітів (проксівійни) з акцентом на дезорієнтацію населення противника за рахунок множини узгоджених впливів різної природи (мережеві війни). Основні зміни торкнулися витіснення держави як суб'єкта війни й заміни її інтересів інтересами великого

¹ Лещенко О. Я. "Гібридна війна" як науковий конструкт: проблеми пошуку термінологічної та концептуальної сутності. *Гілея: науковий вісник*, 2017. № 117. С. 262-267.

² Пилипенко Я. С. Демаркація понять «воєнний конфлікт», «збройний конфлікт» та «війна». *Вісник НТУУ «КПІ»*. 2017. № 1/2(33/34). С. 143-146.

³ Кульчицький С. В. (ред.). *Воєнні конфлікти другої половини ХХ століття: зб. наук. Статей*. Київ: Ін-т історії Укр., 2004. С. 10.

транснаціонального бізнесу»¹.

Розмірковуючи на дану тему, ми вважаємо, що транснаціональний бізнес, який відіграє ключову роль у сучасних воєнно-політичних конфліктах, потребує наукового осмислення з точки зору визначення меж впливу такого бізнесу, в тому числі потенційно можливого впливу на процеси державотворення та міжнародну політику. Дана позиція потребує осмислення на міжнародному рівні за участю провідних міжнародних інституцій задля врахування основних гравців у сучасному глобалізованому світі.

Л. В. Чупрій вказує, що «війна, як і будь-які воєнні конфлікти – це різні ступені вираження організованої збройної боротьби, неминуче позначені масовим кровопролиттям. У них – гігантський потенціал знищення і руйнування, вони здатні вбити людство, життя на Землі, роздробити саму планету»². Погоджуючись з позицією дослідника, ми також хочемо додати, що воєнно-політичні конфлікти руйнують саму систему цінностей людства, позначаються на викривленні світосприйняття, зокрема на сприйнятті непорушності норм міжнародного гуманітарного права. Дані аспекти допомагають усвідомити воєнний конфлікт не лише як поточне явище, що супроводжує масові людські жертви цивільного населення та руйнування, а як серйозну загрозу майбутнього всього людства.

С. І. Денисенко акцентує увагу на тому, що «поняття «конфлікт» вживається в міжнародному праві неоднозначно через відсутність його чіткого визначення, його міждисциплінарного використання, а також наявності в міжнародно-правових актах безлічі інших термінів (міжнародний спір, спірна ситуація, криза, війна). Вживання терміну «конфлікт» в міжнародному праві має слідувати його загальним визначенням - ситуації граничного загострення існуючих протиріч, що проявляються в поведінці сторін. Поняття «міжнародний спір» і «спірна ситуація» не є видами конфлікту, перетворення їх на конфлікт залежить від ступеня інтенсифікації протиріч і поведінки сторін» [8]³. Ми ж більше схилиємося до доречності використання саме категорії «воєнно-політичний конфлікт» з огляду на принципову роль вищого політичного керівництва в підготовці та проведенні таких конфліктів, їх ідеологічному обґрунтуванні на рівні виступів та звернень, а також особисту відповідальність вищого політичного керівництва за дії військового командування.

В. Б. Толубко, Ю. І. Бут та В. О. Косевцов зазначають, що «воєнний конфлікт – досить поширене поняття, яке використовується як у

¹ Бочарніков В. П. Погляди на характер сучасних воєнних конфліктів. *Наука і оборона*. 2017. № 1. С. 3-8.

² Чупрій Л. В. Теоретико-методологічні підходи до дослідження воєнних конфліктів в сучасних глобалізаційних реаліях. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2018. № 3. С. 10-15.

³ Денисенко С. І. Теоретичні і практичні аспекти розвитку правового регулювання митних процедур на міжнародному і національному рівнях. *Зовнішня торгівля: право та економіка*. 2009. № 5(46). С. 135-140.

повсякденні, так і в офіційних документах, наукових працях, публіцистичній літературі. Воно вживається разом з різними предикатами: «обмежений», «локальний», «регіональний», «етнічний», «територіальний», «релігійний», «ракетно-ядерний» тощо. В широкому розумінні воєнний конфлікт є гострою формою зіткнення сторін щодо розв'язання суттєвих протиріч в процесі соціальної взаємодії із застосуванням збройної сили»¹. Проте ми хотіли б додати, що сторони у сучасному розумінні збройного конфлікту можуть бути не так очевидні, як здається на перший погляд, зокрема за окремими терористичними групами, екстремістськими організаціями можуть стояти представники транснаціонального бізнесу чи інших держав, що зацікавлені у дестабілізації ситуації на певній території чи мають інші, зокрема економічні, політичні інтереси, пов'язані з перебігом даних конфліктів.

Воєнний конфлікт, за визначенням П. Є. Трофименко, Ю. І. Пушкарьова та С. П. Латіна, це форма розв'язання (вирішення) політичних, соціальних, територіальних, економічних, етнічних, релігійних (конфесійних) та інших протиріч між конфліктуєчими сторонами із застосуванням воєнної сили з різними політичними цілями та масштабами воєнних (бойових) дій². Як бачимо, дані дослідники поклали в основу осмислення сутності воєнного конфлікту саме протиріччя різного рівня. Дійсно, протиріччя лежать в основі етимологічного розуміння конфлікту як такого. Проте, ми глибоко переконані, що не лише реальні протиріччя зумовлюють окремі воєнно-політичні конфлікти. Варто також бути свідомими щодо так званих штучних, нав'язаних протиріч, які лежать в основі феномену ресентименту, заснованого на складних та багатогранних механізмах формування серед населення ненависті до визначеного об'єкту.

В. В. Сокурєнко наголошує, що більшість воєнно-політичних конфліктів останнього десятиріччя, що виникли в євроатлантичному регіоні, відбувалися на територіях, що раніше вважалися неконфліктними. Ще декілька років тому ні про жодні воєнні дії, кровопролиття й насильство в цих районах навіть не йшлося³. Погоджуючись зі слушною позицією провідного дослідника, ми пропонуємо враховувати регіональний критерій у ході осмислення феномену воєнно-політичних конфліктів. Так, усвідомлення тих чи інших регіонів як потенційно напружених може знаходити свій вияв у стратегіях на рівні європейського співтовариства, а також окремих держав щодо комплексної розбудови системи національної безпеки, а також довгострокового переосмислення економічних, соціальних аспектів державного управління.

Вагому роль у стратегічній розбудові системи національної безпеки відіграє і захист інформаційного простору. Так, авторський колектив у

¹ Толубко В. Б., Бут Ю. І., Косецов В. О. Основні закономірності сучасних локальних війн та збройних конфліктів : навчальний посібник. Київ: НАОУ, 2002. С. 6-7.

² Трофименко П. Є., Пушкарьов Ю. І., Латін С. П. та ін. Тактична підготовка артилерійських підрозділів: підручник. Суми: Сумський державний університет, 2012.

³ Сокурєнко В. В. Воєнно-політичні конфлікти сучасності та шляхи їх подолання. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 4. С. 221.

складі А. Носача, І. Остапенко та Є. Жукової, осмислюючи дане питання, констатує, що держава в особі її уповноважених органів і посадових осіб проводить масштабну роботу з формування надійного інформаційного простору. Проводиться робота з інформування населення у великих масштабах про хід війни, протидії поширенню фейкових новин і встановлення надійних каналів для постачання інформації¹. Ми повністю поділяємо позицію авторів щодо розуміння стратегічного значення інформаційного середовища в умовах воєнно-політичних конфліктів. Так, механізми дезінформації постійно трансформуються, перебудовуються під новітні технології та адаптуються до змін у самому мисленні людини в умовах цифровізації. Так, наразі ми можемо говорити про кліпове мислення, що особливо яскраво проявляється у сучасних дітях, коли світ сприймається через призму зображень, відео, коротких повідомлень. Вважаємо, що в сучасних умовах ми можемо говорити і про мемізацію мислення та навіть історії на рівні спеціально створених образів. І в ці нові площини побудови мислення сучасної людини можуть вплітатися за допомогою широкого кола інструментів пропаганди специфічні наративи країни-агресора.

Ефективним засобом боротьби з таким інформаційним впливом вважаємо творчість та мистецтво. У творах сучасної української літератури відбувається глибоке переосмислення війни, яка несе потенційну загрозу не лише окремій країні та її жителям, а людству взагалі².

Таким чином, воєнно-політичний конфлікт - це зіткнення між двома або більше воєнно-політичними силами чи групами, зумовлене реальними або штучно створеними політичними, соціальними, ідеологічними протиріччями, що знаходить свій вияв у веденні відкритих бойових дій, політичному тиску, інформаційно-психологічному впливі тощо.

Щодо відповідальності за розв'язання воєнно-політичних конфліктів у контексті російсько-української війни, Денакпон Чобо зазначає, що Путін може бути притягнутий до відповідальності за ланцюгом прийняття рішень командирів та начальників на тій підставі, що він не вжив усіх необхідних і розумних заходів у межах своїх повноважень для запобігання чи припинення вчинення цих злочинів. Крім того, ці злочини, вчинені в Україні, також можуть потенційно становити злочини проти людяності, що є широкомасштабним або систематичним нападом на цивільне населення³.

На наш погляд, ґрунтовну класифікацію воєнно-політичних конфліктів на підставі сукупності найістотніших показників, що визначають їх характер, здійснив Г. Костенко. За його методологією показники класифікації формуються з урахуванням спільності їх однорідних істотних

¹ Nosach A. Ostapenko I.O., Zhukova Y.O. Public administration of strategic communications: rethinking the issue in the context of the armed conflict. *Lex Humana*. 2022. № 2(14). С. 424.

² Kobylko N., Honcharuk O., Horbolis L., Antonovych S. Features of Modern Ukrainian Military Prose (on the example of Bohdan Zholdak's film story "Ukry" and Yevhen Polozhii's novel "Ilovaisk"). *Amazonia Investiga*. 2022. № 11(53). P. 93. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.53.05.9>

³ Tchobo D. L. R. Potential international crimes in Ukraine: should atrocities in Bucha be classified as genocide, war crimes, or crimes against humanity? *Law and Safety*. 2022. № 2(85). P. 19. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.2.01>

ознак – правових, культурних, соціально-політичних, стратегічних та якісних¹. Поділяючи підхід дослідника до наведеної класифікації, хочемо зауважити, що окремим критерієм до класифікації воєнних конфліктів може виступати цифрова площина або віртуальний простір. Так, залежно від того інструментарію, який застосовується у таких конфліктах з метою впливу на масову свідомість, можемо поділити воєнні конфлікти на ті, що: а) супроводжуються зламом баз даних чи офіційних сайтів державних установ; б) пов'язані з використанням інструментів дезінформації; в) насаджують окремі наративи на рівні мемів, символів тощо.

Ю. Бадах вказує, що в основу класифікації сучасних війн і збройних конфліктів можуть бути покладені й кількісні показники: розмах і тривалість воєнних (бойових) дій; площа території, на котрій розгортається конфлікт; кількість втягнених у війну держав; залучених військ (сил) тощо. Деякі історики пропонують трохи розширити типологічні рамки воєнного конфлікту і внести в них війни на захист порушених громадянських прав. Класифікуючи війни за характером політичних цілей, вони пропонують доповнити їх таким рівнем, як ступінь підтримки світових співтовариств - безумовна, часткова, несхвалення, застосування міжнародних санкцій². На нашу думку, досить неоднозначною виглядає позиція поділу воєнних конфліктів за ступенем підтримки світових співтовариств. Ми стоїмо на тому, що воєнний конфлікт у жодному разі не може бути підтриманий. Держави чи їх об'єднання, які підтримують такі конфлікти, мають засуджуватися міжнародним співтовариством. З іншого боку, на наше глибоке переконання, можлива та навіть бажана підтримка однієї зі сторін конфлікту, яка задля захисту власної державності, демократичного вектору розвитку тощо вимушена оборонятися, стримуючи воєнну агресію супротивника. Однак підтримка країни-агресора чи окремого екстремістського, терористичного руху та схвалення ведення ними воєнного конфлікту є абсолютно неприйнятною та вимагає відповідної реакції з боку міжнародної спільноти.

Також у ході здійснення класифікації воєнно-політичних конфліктів вважаємо доречним враховувати їх наслідки. Умови російсько-української війни дозволяють досить широко поглянути на сутність наслідків воєнно-політичного конфлікту. А виокремлення останніх є доволі важливим з огляду на подальшу розбудову на основі такої класифікації дієвої системи національної безпеки та оборони. У тому числі це можливість для іноземних дослідників осмислити сутність масштабного воєнного конфлікту в сучасних умовах, ті виклики, які постають перед військовими та цивільним населенням у таких умовах.

Так, за наслідками можемо поділити воєнно-політичні конфлікти на наступні групи:

¹ Костенко Г. Ф. Типи, види воєнних конфліктів та їх класифікація. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 1999. №2. С. 48-57.

² Бадах Ю. Причини виникнення та класифікація воєнних конфліктів. *Воєнна історія*. 2004. № 3-4. С. 84-88.

1) за руйнуванням базових систем життєзабезпечення населення: а) з пошкодженням транспортної інфраструктури; б) з руйнуванням енергосистеми (знаходить свій вияв в ускладненні функціонування системи водопостачання); в) з пошкодженням теплових мереж тощо;

2) за руйнуванням типів цивільної інфраструктури: а) з руйнуванням адміністративних будівель, у тому числі районних чи обласних адміністрацій; б) з руйнуванням культурних споруд, пам'яток архітектури та мистецтва, які пов'язані з важливими віхами державотворення чи провідними національними мислителями чи діячами; в) з руйнуванням базових систем життєзабезпечення населення тощо;

3) за масштабом наслідків застосування окремого виду озброєння: а) загальносвітові (умисне знищення гідроелектростанцій, атомних електростанцій, застосування стратегічної ядерної зброї); б) міждержавні (руйнування системи електрозабезпечення, мінування водних артерій, що може мати наслідки для декількох держав); в) загальнодержавні (застосування тактичної ядерної зброї, руйнування важливих транспортних систем загальнодержавного значення, масовані одночасні ракетні удари по об'єктам енергосистеми держави; г) регіональні (ракетні удари по регіональним енергосистемам, пошкодження теплових мереж регіону).

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна зазначити, що розумінню сутності воєнно-політичного конфлікту сприяє специфіка філософії постмодерну, що визначає умови сприйняття тих чи інших явищ і процесів людством. Тому в ході воєнно-політичного конфлікту в сучасному розумінні має місце не лише застосування воєнної сили, але і цифрових технологій, кіберпростору, що зумовлюють виникнення так званих інформаційних(інформаційно-психологічних) війн у віртуальному просторі.

Транснаціональний бізнес, який відіграє ключову роль у сучасних воєнно-політичних конфліктах, потребує наукового осмислення з точки зору визначення меж впливу такого бізнесу, у тому числі потенційно можливого впливу, на процеси державотворення та міжнародну політику.

Воєнно-політичні конфлікти руйнують саму систему цінностей людства, позначаються на викривленні світосприйняття, зокрема на сприйнятті непорушності норм міжнародного гуманітарного права. Не лише реальні протиріччя зумовлюють окремі воєнно-політичні конфлікти. Варто бути свідомими і так званих штучних, нав'язаних протиріч, які лежать в основі феномену ресентименту, заснованого на складних та багатогранних механізмах формування серед населення ненависті до визначеного об'єкту.

Воєнний конфлікт у жодному разі не може бути підтриманий. З іншого боку можлива та навіть бажана підтримка однієї зі сторін конфлікту, яка задля захисту власної державності, демократичного вектору розвитку тощо вимушена оборонятися, стримуючи воєнну агресію супротивника. Умови російсько-української війни дозволяють досить широко поглянути на питання класифікації воєнно-політичних конфліктів залежно від їх наслідків, що є доволі важливим з огляду на подальшу розбудову на основі

такої класифікації дієвої системи національної безпеки та оборони.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Komziuk V. T., Zahumenna Y. O., Borko A. L., Bortnyk S. Promising directions for ensuring national security under martial law. *Lex Humana*, 2023. № 1(15). Pp. 509–520.

2. Bershov H.Y., Hrytenko O.A., Khashev V.H., Fialka M.I. Assessing and evaluating the general legal characteristics of war crimes: a basic necessity or a confused platform. *Humani. Law Journal*. 2022. № 1(11). Pp. 43-60. DOI: <https://doi.org/10.31207/ih.v11i1.295>

3. Лещенко О. Я. "Гібридна війна" як науковий конструкт: проблеми пошуку термінологічної та концептуальної сутності. *Гілея: науковий вісник*, 2017. № 117. С. 262-267.

4. Пилипенко Я. С. Демаркація понять «воєнний конфлікт», «збройний конфлікт» та «війна». *Вісник НТУУ «КПІ»*. 2017. № 1/2(33/34). С. 143–146.

5. Кульчицький С. В. (ред.). Воєнні конфлікти другої половини ХХ століття: зб. наук. Статей. Київ: Ін-т історії Укр., 2004, 100 с.

6. Бочарніков В. П. Погляди на характер сучасних воєнних конфліктів. *Наука і оборона*. 2017. № 1. С. 3-8.

7. Чупрій Л. В. Теоретико-методологічні підходи до дослідження воєнних конфліктів в сучасних глобалізаційних реаліях. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2018. № 3. С. 10-15.

8. Денисенко С. І. Теоретичні і практичні аспекти розвитку правового регулювання митних процедур на міжнародному і національному рівнях. *Зовнішня торгівля: право та економіка*. 2009. № 5(46). С. 135–140.

9. Толубко В. Б., Бут Ю. І., Косевцов В. О. Основні закономірності сучасних локальних війн та збройних конфліктів : навчальний посібник. Київ: НАОУ, 2002. 68 с.

10. Трофименко П. Є., Пушкарьов Ю. І., Латін С. П. та ін. Тактична підготовка артилерійських підрозділів: підручник. Суми: Сумський державний університет, 2012, 776 с.

11. Сокурєнко В. В. Воєнно-політичні конфлікти сучасності та шляхи їх подолання. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2010. №4. С. 219-224.

12. Nosach, A. Ostapenko I.O., Zhukova Y.O. Public administration of strategic communications: rethinking the issue in the context of the armed conflict. *Lex Humana*. 2022. № 2(14). Pp. 412-426.

13. Kobylko N., Honcharuk O., Horbolis L., Antonovych S. Features of Modern Ukrainian Military Prose (on the example of Bohdan Zholdak's film story "Ukry" and Yevhen Polozhii's novel "Ilovaisk"). *Amazonia Investiga*. 2022. № 11(53). Pp. 92-100. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.53.05.9>

14. Tchobo D. L. R. Potential international crimes in Ukraine: should atrocities in Bucha be classified as genocide, war crimes, or crimes against

humanity? *Law and Safety*. 2022. № 2(85). Pp. 13-20. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.2.01>

15. Костенко Г. Ф. Типи, види воєнних конфліктів та їх класифікація. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 1999. № 2. С. 48-57.

16. Бадах Ю. Причини виникнення та класифікація воєнних конфліктів. *Воєнна історія*. 2004. № 3-4. С. 84-88.

Стаття надійшла до редакції 05.06.2023

Lesya L. HONCHARENKO,

PhD in Historical Sciences, Associate Professor

(*Sumy branch of Kharkiv National University of Internal Affairs, Sumy, Ukraine*)

Victoria V. ABLAMSKA,

(*Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine*)

THE QUESTION OF THE ESSENCE AND CLASSIFICATION OF MILITARY-POLITICAL CONFLICTS

It is proven that a military-political conflict is a clash between two or more military-political forces or groups, caused by real or artificially created political, social, ideological contradictions, which manifests itself in the conduct of open hostilities, political pressure, informational and psychological influence etc. It is emphasized that transnational business, which plays a key role in modern military and political conflicts, needs a scientific understanding from the point of view of determining the limits of the influence of such business, including the potentially possible influence on the processes of state formation and international politics. It is noted that not only real contradictions cause individual military and political conflicts. It is also worth being aware of the so-called artificial, imposed contradictions that underlie the phenomenon of resentment, based on complex and multifaceted mechanisms of formation of hatred for a certain object among the population.

Key words: *conflict, military conflict, war, postmodern, disinformation, classification, international humanitarian law.*